

**Особено мнение
на съдията Евгени Танчев по к.д. № 6 от 2006 г.**

Подписах с особено мнение, тъй като не споделям мотивите, които са логически непоследователни и не водят до диспозитива на постановеното решение. Заслужава да се отбележи, че предпоставките, от които тръгват мотивите сами по себе си са верни и следва да бъдат подкрепени. Не бих могъл да не споделя разбирането, че в желанието си да отхвърлят наследството на *ancien regime*, създателите на Конституцията от 1991 г. възприемат демократичните стандарти на световния конституционализъм и ги прилагат за да може страната ни да се нареди сред напредналите държави в Европа. Положително следва да се оцени и извода намерил място в мотивите, че придържайки се към класическото разграничаване между учредителна и учредени власти, Конституцията на Републиката може да бъде отнесена към твърдите основни закони, тъй като процедурата за изменение е усложнена за да предотврати възможността за приемане на незрели, прибързани, неуместни и недемократични конституционни промени. Приемането на решенията със супермногозинства е предназначено да осигури по-висока степен на съгласие в сравнение с волята на победителя в редовните избори и предпоставка за конституционните изменения, в които намира израз народният суверенитет да осигурят жизнеспособността и стабилността на конституционната система. Адмирации заслужава и желанието на мнозинството да гарантира върховенството на Конституцията, да осигури основните принципи на конституционното управление. Може само да се съжالياва, че от тези демократични постулати на либералния конституционализъм поради логична непоследователност и еkleктизъм се достига до неубедителни разсъждения и диспозитив, който не съответства предпоставките, от които тръгват мотивите. Преди всичко се подменя посоченото от искателя основание за постановяване на противоконституционността на чл. 129 поради това, че промяната попада в кръга на изключителните правомощия на Великото Народно събрание като първичен носител на учредителна власт, тъй като засяга формата на държавно управление. По всяка вероятност мнозинството не е в състояние да открие противоречие между атакуваното изменение и формата на управление и да постанови противоконституционност на исканото основание, или имплицитно презюмира, че е

необходимо да се отклони от Решение № 3 от 2003 г., в което включва и съдебната власт в дефиницията на понятието форма на управление. Вместо това мотивите поставят началото на процес на разширяване на компетентността на ВНС, чрез изброяване на ценности, принципи, цели, провъзгласени в чл. 1 и чл. 2, чл. 4, чл. 8 и др. от глава първа на Конституцията посветена на основните начала доколкото чл. 158, ал. 1, т. 3 предполага, че и те попадат в правомощията на ВНС. На пръв поглед, и най-вече в доктринален план подобно съждение е убедително, тъй като редица демократични Конституции, създадени след края на Втората световна война предвиждат така наречените клаузи за неизменяемост на основните закони, поставени извън компетенциите на всяка включително и на учредителната власт в националната държава. Забраните за изменение на конституциите ограничават учредителната власт и изключват възможността за отмяната на основни ценности, принципи и норми, изрично провъзгласени от създателите на конституциите като ядро на демократичния конституционализъм и гаранция за самосъхранение на конституционната демокрация срещу авторитарни посегателства или тоталитарен преврат. Германският Grundgesetz от 1949 г. прогласява недопустимост на изменения на конституцията относно федералния, демократичния или социален характер на републиката, основните конституционни принципи на народния суверенитет, примата на конституцията над законодателната власт, разделението на властите, правото на съпротива срещу всеки, който иска да премахне конституционния ред, когато липсва друго възможно средство, човешкото достойнство, неприкосновеността, неотменимостта и прякото действие на правата на човека (чл. 79, 3; чл. 20; чл. 21). Следвайки традицията, установена от Третата република 1875 - 1940 г., действащата Конституция на Петата Френска република от 1958 г., постановява в чл. 89, че републиканската форма на управление не подлежи на преразглеждане. Аналогична разпоредба се съдържа в Конституцията на Република Италия от 1946 г.. Основният закон на Република Румъния от 1991 г., изключва националният, независим, единен и неделим характер на държавата, републиканската форма на управление, териториалната цялост, независимостта на съдебната власт, политическият плурализъм, официалният език, отнемането на права и свободи на човека и гаранциите за тях, от сферата на въпросите, подлежащи на конституционна ревизия. Извън съмнение твърдостта на конституциите в посткомунистическите общества гарантира легитимността и необратимостта на прехода и правовата държава. Подобно разширяване на правомощията на ВНС и то чрез тълкуване от страна на Конституционния съд, който е ограничен от самата Конституция посредник между учредителната и учредените

власти, е недопустимо най-малко поради две основания – веднъж като превишаване и втори път като абдикация от власт. Преди всичко, доколкото Конституцията изрично и изчерпателно изброява кръга от въпроси предмет на изключителната компетентност на ВНС, всяко разширяване чрез тълкуване от страна КС е дописване на основния закон, при което КС би превишил своята власт излизайки извън пределите на уредените правомощия в самата Конституция. На второ място, обявявайки ценности и принципи от глави първа и втора на Конституцията като част от правомощията на ВНС, Конституционният съд абдикира от положението си на страж на конституционната правова държава и демокрацията, тъй като не само допуска, но и дава предварителното си съгласие и при това без да бъде питан, че ВНС би могло да променя въпроси съставляващи ядрото на съвременния демократичен конституционализъм. По-нататък, противоконституционността на измененията на Конституцията е постановена поради несъответствие с принципа за разделение на властите, който се анализира сам по себе си защото според мнозинството измененията засягали независимостта на съдебната власт. Процедурата за отговорност на висшите магистрати се интерпретира като смесване на властите докато в действителност тя е типичен пример за взаимен контрол и възпиране между тях. В условията на демократичното управление конституционните принципи не съществуват изолирано един от друг, а в определени отношения, които предопределят варианти на конституционния модел и формата на управление. Игнорирането на взаимодействието между конституционните принципи, при което всеки се разглежда самостоятелно от останалите, нерядко води до заблудението че отделния принцип се реализира в неограничени предели и е абсолютна категория или принципите биват довеждани до собствените им антиподи. Ефективността конституционното управление изисква отстраняване на напрежението между основните начала и рационализация на взаимодействието им чрез установяване на съподчиненост, каузалност и йерархия в системата от конституционни принципи. Лаконичната формулировка на чл. 8 от Конституцията се доближава до идеализирания тип на принципа като структурното и функционалното разделение на властите предвижда диференциация на три самостоятелни и равнопоставени специализирани функции на управление, поверени на отделни държавни органи. Но идеалният тип разделение на властите не се среща в чист вид при съвременните форми на управление, а в многообразие от модификации и нюанси в различните конституционни модели. Разграничението на правомощията на държавните органи е подчинено на правилото, че всеки обособен титуляр на властта е първичен носител, но не и монополист на една

функция, в осъществяването на която участват и други държавни органи, а в резултат на вторично деление всеки държавен орган получава дял и участва и в упражняването на друга власт за да може да възпира и предотврати пълновластието на всеки първичен носител на власт. Принципът за разделение на властите, според мотивите на Решение № 6 от 22 април 1993 г. по к.д. № 4 от 1993 г. на Конституционния съд, е метод за оптимално функциониране на държавната власт чрез разграничение на функции, които предопределят компетентността на държавните органи, и за предотвратяване на произвола, който би засегнал свободата на гражданите, а не и тривластие. Между властите няма “китайска стена”, тъй като те си взаимодействат и са проява на единната държавна власт и суверенитет. В мотивите на настоящото решение мнозинството тръгва в обратната посока към абсолютизация на независимостта и противопоставянето между властите. Ала смисълът на разделението на властите е значително по-сложен и по-многопластов от хода на разсъжденията в мотивите и на двете решения на Конституционния съд. Абсолютното противопоставяне между властите и единството на властта са двата полюса на многообразието от възможните състояния на осъществяването на държавното управление. Ръководени от здравия разум, създателите на Конституцията от 1991 г. избягват крайностите, които лаконичната максима на абат Е. Сийес, че “единството на властите само по себе си е деспотизъм, разделението на властите само по себе си е анархия” точно синтезира. Абсолютната независимост и противопоставянето между институциите достигат апогея си в условията на английската революция пълното, където разделение на властите довежда до двувластие, при което противопоставянето между законодателната и кралската власт се реализира като военен конфликт, доколкото и двете власти притежават самостоятелни армии. Независимо от формите си абсолютизмът се основава върху единството на властта като антипод на разделението властите. Американският вариант на принципа, създаден от Дж. Медисън предвижда система за взаимен контрол и възпиране (checks and balances) като след хоризонталното деление на законодателната изпълнителната и съдебната власт се създават правомощия – противовеси, чрез които се осигурява намеса на една от властите във функции, отредени на другите власти. Към разграничените на функции предоставени на самостоятелни титуляри се присъединява и разграничението на фракции в обществото и амбиции на управляващите. Елементарното разбиране, според което отделните органи монополизират една държавна функция би институционализирано постоянния конфликт между парламента, правителството и съдебната власт, от една страна, и би

оставило в конституционен вакуум президента и Конституционния съд доколкото не са носители самостоятелно и изцяло на нито една от учредените власти в триадата от друга за да станат фасадни орнаменти на формата на управление. Нито една работеща конституционна система обаче не осигурява абсолютна независимост на учредените власти, защото равновесието между тях се постига чрез взаимно възпиране. Балансът предполага всяка от властите да притежава в компетенциите си възможности за противодействие на другите, когато те излизат извън отредените им конституционни предели. Ето защо след първичното хоризонтално деление на властите и поверяването им на самостоятелни органи, всеки от тях получава частици от не отредената му власт за да контролира институцията - основен носител на съответната функция. Взаимодействието на институциите не е съединение на властите нито може да се интерпретира като преодоляване на принципа в името на неговия антипод - единството на властта. Извън всякакво съмнение е, че независимостта на съдебните органи следва да осигури справедливо прилагане на законите като предотврати, какъвто и да е натиск върху дейността и постановяването на решенията на магистратите от страна на държавни органи, политически партии, длъжностни или физически лица. Оттук обаче не следва че независимостта е абсолютна и доминира над всички принципи на конституционната демокрация. Не тя предопределя съдържанието на разделението на властите, а конституционно установеният модел на разделение на властите, формулиран от учредителната власт в Конституцията предопределя пределите на независимостта на всички власти в това число и на съдебната власт. Европейският конституционен опит и по-специално френският конституционализъм показва, че нерядко желанието да се осигури неизменността и твърдия характер на конституциите, вместо да гарантира стабилността им, практически е довеждало до създаване на нови конституции и е съкращавало живота на действащите. По този начин чрез създаване на пречки за учредителната власт да променя Конституцията приетото решение по к.д. № 6 от 2006 г. не я защитава, а излага на допълнителни опасности и то в условията на многостепенния конституционализъм на Европейския Съюз и националните конституции на държавите членове. Съвършено правилно мотивите на решението обявяват че е необходима защита на Конституцията от самата Конституция, но именно на това заключение съответства противоположния диспозитив за конституционно съобразност на промените.

